

ВІННИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ КЛІНІЧНИЙ
ДИСПАНСЕР РАДІАЦІЙНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я

СИБІРКА

СИБІРКА - гостре, особливо небезпечне інфекційне захворювання всіх видів сільськогосподарських, домашніх і диких тварин (великої рогатої худоби, овець, оленів, верблюдів, коней, свиней та ін.), яке передається до людини. Назва «сибірка» закріпилась за цією хворобою близько 100 років тому, після великих епідемій у Сибіру, внаслідок яких померло

багато людей і загинуло десятки тисяч голів худоби.

Збудником цього захворювання є спороутворююча бактерія *Bacillus anthracis* - паличка сибірки. Зустрічається збудник сибірки в двох формах – вегетативній та споровій. В залежності від біологічної форми існування він має різну стійкість.

Сибірка присутня в більшості частин світу, але частота спалахів варіюється.

Спори бактерій сибірки можуть залишатися в латентному стані в ґрунті протягом тривалих періодів часу і активуватися, коли поверхня ґрунту порушується, наприклад, у результаті повені, зливи або зсувів. Захворювання, як правило, з'являється знову, коли спори згодом потрапляють в шлунок тварини з травою на пасовищах.

Наразі захворюваність має лише спорадичний характер, проявляючись лише іноді й окремими спалахами.

Випадки сибірки, що були зареєстровані в Україні в попередні роки:

2003 рік – Харківська область – 1 випадок;

2004 рік – Чернівецька область – 3 випадки;

2008 рік – Миколаївська область – 1 випадок;

2012 рік – Черкаська область – 1 випадок.

В організмі хворих тварин збудник сибірки міститься в крові і в усіх уражених органах і тканинах. Із сечею, калом та іншими виділеннями палички сибірки потрапляють у ґрунт. Під впливом кисню повітря, при температурі, не нижчій ніж 12-15°C і не вищій як 40, ці палички в ґрунті перетворюються

у спори, які мають під мікроскопом уже форму не паличок, а дрібних кульок чи овальних зерняток, оточених цільною оболонкою. Спори дуже стійкі до низьких і високих температур, вони можуть зберігати у ґрунті життєздатність десятки років. Потрапляючи до організму здорових тварин, спори в свою чергу перетворюються в палички сибірки і спричиняють захворювання.

Зараження тварин може статися на пасовиську, під час водопою і в стійлі. Збудник сибірки найчастіше потрапляє до організму з травою, водою, сіном, забрудненими виділеннями хворих чи загиблих тварин. Крім того, влітку взаємне зараження тварин можуть спричинити кровосисні комахи (гедзі, мухи-жигалки), які переносять інфекцію від хворих або загиблих тварин до здорових. Рідше бувають випадки зараження тварин через подряпини, садна та інші ушкодження шкіри.

Захворювання тварин настає через 1-3 дні після зараження і дуже швидко призводить до загибелі їх (найбільша тривалість хвороби – 5-7 днів).

Проходить сибірка частіше у вигляді **кишкових розладів** (здутий живіт, запор, а потім пронос з кров'ю) з високою температурою. У сечі і молоці тварин також з'являється кров. Нерідко в них припиняється виділення молока. Тварини гинуть на 2-3-ю добу, причому перед смертю у них з'являються кров'янисті виділення з рота, носа, заднього проходу, в яких міститься велика кількість збудників сибірки.

Буває **шкірна форма захворювання**. На шкірі в місцях заглиблення паличок сибірки з'являються карбункули з набряками навколишніх ділянок тіла. На верхівці карбункула утворюється чорний струп, навколо якого висипають дрібні пухирці. У великої рогатої худоби пухирці можуть з'являтися на губах, язиці, піднебінні і слизових оболонках щік. З-під струпа карбункула і з пухирців виділяється кров'яниста рідина, що містить палички сибірки. Найближчі лімфатичні вузли збільшуються, мікроби проникають у кров, внаслідок чого настає загальне зараження крові і тварина гине.

Із свійських тварин лише свині більше стійкі до сибірки. У них захворювання триває довше і перебіг його інакший (набрякають голова, шия, виникає кашель, блювання, утруднюється дихання). У свиней при цьому захворюванні у ряді випадків настає одужання, всі інші тварини гинуть.

Спостерігаються і так звані блискавичні форми сибірки у тварин, коли хвороба триває кілька годин, а в овець - навіть хвилин. У таких випадках діагноз встановлюють тільки на підставі лабораторних досліджень після загибелі тварин.

Сибірка не передається від людини до людини.

Людина може заразитися сибіркою під час догляду за хворими тваринами і забою їх (зняття шкіри, розбирання туш), при обробці і вживанні їхнього м'яса, стиканні з усіма видами сировини хворих або загиблих тварин. Хутровики, шаповали, валяльники і сортувальники ганчір'я в минулому заражались навіть у разі вдихання повітря, у якому містилися збудники сибірки.

Спостерігались також випадки зараження сибіркою від шкіряних, хутряних і шерстяних речей, виготовлених із шкір і шерсті хворих тварин (ремінців, головних уборів, кожухів, рукавиць, панчів, волосяних щіточок для гоління і т. ін.). Це пов'язано з тривалим збереженням життєздатності спор сибірки на тваринній сировині, з якої виготовлено перелічені предмети.

Палички сибірки проникають до організму людини крізь шкіру або слизові оболонки травного тракту та органів дихання. Тому спостерігаються **шкірна, кишкова і легенева форми хвороби**.

Сьогодні випадки захворювання людей на сибірку трапляються дуже рідко, головним чином буває шкірна форма хвороби. Прихований період захворювання становить 3-8 днів, а іноді кілька годин.

При шкірній формі у людини на відкритих частинах тіла (руках, ногах, обличчі чи шиї) з'являється оточений пухирцями карбункул (нарив), який на відміну від звичайних наривів майже безболісний. Однак загальний стан організму різко погіршується: підвищується температура, розвивається кволість. Ця форма захворювання виліковна, здебільшого вона закінчується одужанням і без лікування (протягом 5-6 днів при легких випадках і місяця - при множинних карбункулах).

Щоб не було ускладнень, не слід надіятися на самовилікування, а краще потрібно звернутися до лікаря. У разі розчухів та ушкодження карбункулів або при близькому розташуванні їх з великими кровоносними судинами мікроби сибірки можуть потрапити в загальне кровоносне русло і спричинити зараження крові (сепсис), небезпечно для життя.

Кишкова форма сибірки у людей, як уже згадувалось, спостерігається рідко (при вживанні в їжу м'яса хворих тварин).

Починається захворювання раптово нездужанням, високою температурою, нудотою; потім виникають болі в животі, блювання з кров'ю, кривавий пронос, послаблюється серцева діяльність.

Легенева форма сибірки проходить, як тяжке запалення легень. Буває ця форма захворювання дуже рідко.

Сибірка на сьогоднішній день піддається лікуванню! Головне - вчасно звернутися до лікаря.

При будь-якій формі лікування здійснюють **виключно в умовах стаціонару**. Збудники сибірки чутливі до антибіотиків. Не намагайтеся застосовувати антибіотики або будь-які інші препарати для самолікування чи профілактики без консультації лікаря.

ПРОФІЛАКТИКА ІНФІКУВАННЯ СИБІРКОЮ

Санітарно-гігієнічні заходи щодо профілактики захворюваності сибірською виразкою включаючи ветеринарні і медико-санітарні заходи, завданням яких є виявлення, контроль та санація епідеміологічних вогнищ, відстеження стану пасовищ, водних джерел, тваринницьких господарств, планові щеплення тварин, гігієнічне нормування при обробці тваринної сировини, його зберіганні і транспортуванні, ізоляція хворих тварин, захоронення полеглого худоби.

Індивідуальна профілактика полягає в дотриманні санітарно-гігієнічних правил при роботі з тваринами, специфічної вакцинопрофілактики для осіб з високими професійними ризиками зараження. Виявлені осередки підлягають дезінфекції.

Екстрена профілактика здійснюється не пізніше 5 діб після контакту з підозрілими об'єктами, являє собою курс превентивної антибіотикотерапії.

